

ESCALA 1:2000

ADREÇA PRINCIPAL:

Enric Prat de la Riba, C. d', 54-62

ADRECES SECUNDARIES:

Josep Tarradellas i Joan, Av. de, 73-85

Batllori, C. de, 17-34

ADREÇA PRINCIPAL:	Enric Prat de la Riba, C. d', 54-62
ADRECES SECUNDARIES:	Josep Tarradellas i Joan, Av. de, 73-85 Batllori, C. de, 17-34
DENOMINACIO:	Fàbrica Cosme Toda
CRONOLOGIA I AUTOR/S:	1883 Inici de la construcció Mariano Tomàs i Barba, mestre d'obres 1923 Fàbrica Ramon Puig Gairalt, arquitecte 1925 Construcció d'un cobert, instal.lació de tres forns i una xemeneia. Lluís Colomer i Ballot
US ORIGINAL:	Fàbrica de ceràmica
US ACTUAL:	Magatzem de ceràmica, tallers, oficines i habitatges

BIBLIOGRAFIA:

- BOHIGAS, 1970
- CASAS, 1986 B.
- DOMINGUEZ/LOPEZ/MARTINEZ/DE PLANELL, 1990 A.
- CORREDOR-MATHEOS, 1984.
- DOMINGUEZ, 1992.
- DOMINGUEZ/LOPEZ/MARTINEZ/DE PLANELL, 1990 A.
- GIMENEZ/LOPEZ/LLOREDA/RUIZ/DOMINGUEZ, 1992.
- MORALES MEDINA, 1986.
- MORALES MEDINA, 1988.
- SANTOS, 1991.
- SUAREZ/VIDAL, 1993.
- YBARS, 1976.

ARXIUS:

A.H.H. Expedients 148, 149, 276, 1381, 1439, 1935, 2879.

AHUAD del COACB, fitxa, 23.

SUAREZ/VIDAL, inèdit.

Edifici inventariat pel Servei de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya.

Nau principal projectada per Puig i Gairalt l'any 1923 (Febrer 1995)

Casa del director situada a l' entrada del recinte (Febrer , 1995)

CITES:**(PEPPA)**

"Descripción arquitectónica: Recinto fabril dentro de un casco fuertemente consolidado.

Edificio antiguo, hoy destinado a oficina y vivienda, de ladrillo visto que todavía mantiene gran calidad de acabados; interiores cerámicos y decoración de techos con pintado de falsas viguetas de yeso. Suelos de baldosín de bonito trabajo. Muy bien conservado.

(anterior a 1923).

Edificio taller: Un poco más moderno (1923) de PB+3P y con tres torreones de PB+4P. Tiene sótanos de gran belleza que antiguamente se dedicaban a secaderos de lodo, con bóvedas de medio punto y estructura de catacumba; hoy desocupados. Mantiene los raíles de las vagonetas y pozos de extracción de tierra, que aún tienen agua. Estructura de hierro roblonada, con jácenas, viguetas y pilares de hierro y bóvedas de cerámica. Intacto de estructura aunque en algún punto se ha redistribuido la carpintería y la tabiquería. Cerchas de la última planta de madera de gran luz y tejado cerámico a dos aguas y a cuatro en los torreones. Exterior de ladrillo visto de bonito trabajo y aparejo en el que se manifiestan las líneas de las estructuras, lo que quizás conduce a un cierto confusionismo entre cerramiento y función estructural. Puertas de fachada principal añadidas hace poco. Son "pegotes" que la propiedad quiere quitar".

(SUAREZ/VIDAL, inèdit)

"PROPIETARI: Cosme Miralles (veí de Barcelona)

DATA: Projecte de febrer de 1923.

TIPOLOGIA/DESCRIPCIÓ: Edifici industrial compost per diferents naus aïllades. La nau principal és un espai lliure que adopta en planta la forma rectangular. L'estructura és a base de parets mestres amb contraforts que es converteixen en pilastres i amb

pilars centrals. La ventilació i la il.luminació és a través d'un seguit de finestres que es van repetint a un mateix ritme al llarg i ample de quatre pisos. Aquesta nau principal presenta tres cossos d'edifici concebuts com a torres i acabats amb coberta amb quatre aiguavés; estan disposats en els extrems i un cos-torre en la part central. La resta de la nau presenta la coberta a dos aiguavés amb un entremat d'encavallades. Hom ha utilitzat el totxo per cercar l'expressivitat de la composició ja sigui en el ritme de les pilastres com en la cornisa dentellada del nivell superior. Les obertures són finestres balconeres i ulls de bou. Reinterpretació del llenguatge clàssic."

(INVENTARIAT EL 1980)

(CASAS, 1986 A)

"Tots dos edificis [es refereix a Can Albert Germans] tenen en comú l'ús del maó, vist amb un valor a la vegada constructiu i decoratiu (una herència del modernisme arquitectònic, sobretot en allò que fa referència als edificis industrials), i una gran adequació del disseny de l'espai a les possibilitats de la parcel.la i les necessitats de la indústria". (p. 52)

"L'empresa de fabricacions ceràmiques de Cosme Toda -o, senzillament, "Can Cosme", com és coneguda popularment- comença a figurar als documents fiscals a partir de 1885. Tanmateix, les naus més antigues que podem veure en el que queda de fàbrica, són les dissenyades l'any 1926 per Antoni Puig i Gairalt" (p. 54)

(GIMENEZ/LOPEZ/LLOREDA/RUIZ/DOMINGUEZ, 1992)

"La primera edificació es deu al mestre d'obres Mariano Tomàs i Barba, que el 1884 inicià part de les obres. Més tard, el 1923, Antoni Puig i Gairalt va ser qui s'ocupà de la renovació i ampliació de l'edifici existent, essent l'autor de les naus més antigues que es conserven. L'any 1925 Lluís G. Colomer i Ballot va dirigir la construcció d'un cobert i la instal.lació de tres forns i una xemeneia.

Els edificis més destacables són:

Casa del director: Edificada a l'entrada del recinte amb la façana que dona directament al carrer Enric Prat de la Riba. La seva funció era la d'habitatge pel propietari de la fàbrica. El material utilitzat és el maó vist, de color vermellós, en molts dels quals encara es pot veure el segell de la fàbrica. Es d'estil modernista. La porta d'accés és al carrer Enric Prat de la Riba i es caracteritza pel seu treball de fusta. Les obertures adopten la forma d'arc deprimat convex, emmarcades per dues pilastres de maó vist esglaonades i les dues que flanquegen la porta, més grans que les restants, presenten la seva base esglaonada. A la façana lateral i posterior hi ha finestres figurades.

El terrat presenta barana decorada amb maó vist i darrera es pot veure un petit cos, de coberta a dues vessants amb lluernes, usat com a sortida al terrat.

La decoració és de maó vist, formant sanefes al voltant de les obertures i entre els balcons, respiralls de forma romboïdal, carteles de poca volada que sostenen tant els balcons com la cornisa, i successions d'imbricacions i dentellons sota el voladís de la teulada. A part del maó, és molt típic del modernisme la utilització de ferro forjat, material que es pot veure a les baranes dels balcons i de les finestres ampitadores, i a les portes de la façana d'Enric Prat de la Riba i de l'interior del recinte.

Prensa: Col·locada actualment molt a prop de la porta d'entrada al recinte, era utilitzada per premsar la ceràmica.

Edifici de pisos: Construït per Antoni Puig i Gairalt el 1923, seguint l'estil racionalista amb la utilització de línies rectes, però incloent-hi al mateix temps certs elements propis de la decoració d'inspiració clàssica. S'estructura en quatre o cinc nivells d'alçada, segons els cas, i els soterranis. Cadascun dels espais tenia la seva funció:

- Els soterranis són un entramat de túnels, amb sostre format per volta de maó, que s'utilitzaven com a magatzem de fang gràcies a la humitat que es mantenia en aquest espai. Avui dia encara es conserven els rails per on es feien passar les vagonetes que transportaven l'argila.

- A la planta baixa hi havia els forns i les premses per fabricar la ceràmica.
- Als quatre pisos es duia a terme l'assecat de les peces. Destaca el gran número de finestres que s'obrien o no segons les condicions meteorològiques exteriors (temperatura, vent, humitat).

La façana principal es divideix verticalment en cinc cossos, tres d'ells de major alçada, amb un pis més que els altres dos. Presenta coberta a quatre vessants per als més baixos. Cadascun dels cossos és dividit a la vegada en subcossos mitjançant pilastres de maó vist. Totes les finestres són rectangulars, de la mateixa manera que els balcons ampitadors, a excepció dels òculs del pis superior. La decoració ve donada pel mateix maó vist, que forma imbricació a la cornisa, i per les hídries de la teulada.

La resta de les façanes responen a la mateixa concepció que la ja descrita.

Adossat a la façana que dona a l'avinguda de Josep Tarradellas, hi ha un edifici amb coberta a dos vessants, fet també de maó vist, però amb treball i estructura diferent de l'altre. Dues pilastres el flanquegen, amb un remat d'hídria cadascuna. Com a decoració té sanefes d'imbricació a la cornisa i sota el voladís de la teulada.

Davant d'aquesta façana hi ha un monument a Cosme Miralles i Borràs, fet de maó vist i marbre.

Xemeneia: De base circular, presenta decoració de maó vist a la part superior" (pp. 136-138)

(SUAREZ/VIDAL, 1993)

"De fet, és el mateix caràcter classicista [Casino de Cardedeu] que es palesa a la Fàbrica Cosme Toda, projectada poc abans (1923), o en el Mercat del Centre (1924-1925), ambdós realitzats a l'Hospitalet de Llobregat" (p. 120)

VALORACIÓ:

Els edificis que l'arquitecte Ramon Puig Gairalt va construir per al conjunt fabril Cosme Toda posseeixen una entitat arquitectònica que transcendeix el seu context, podent-se valorar amb independència del seu autor i de la ciutat on estan ubicats. Com tota peça arquitectònica valuosa en sí mateixa, realitza perfectament la síntesi formal on convergeixen l'adequació funcional, l'estructura i l'envolvent, la ressonància del moment cultural, la decoració i els materials íntimament units a la composició. Per això, són uns edificis àmpliament citats i comentats en la bibliografia sobre Puig Gairalt i sobre L'Hospitalet. S'ha d'entendre, però, que el seu valor radica, com hem dit, en la seva qualitat arquitectònica i no, com de vegades pot inferir-se, en episodis concrets com ara les referències classicitzants, l'ús del material ceràmic o la manera de resoldre un programa industrial. Aquests aspectes són importants però adquireixen el seu sentit ple com a aportacions a l'arquitectura i no poden, per tant, aïllar-se, al menys en una obra com aquesta.

Pel que fa a l'altre edifici que s'inclou al Catàleg, que marca l'entrada al recinte, pot tractar-se d'una de les construccions bastides per Torras Barba a finals del segle passat, doncs respon plausiblement a les característiques que el moment i, en concret, aquest autor, imprimien a les seves obres. És remarcable, en aquest sentit, el treball afiligranat del totxo vist a les façanes.

PROTECCIÓ:

Edificis de 1923, deguts a Puig i Gairalt - Volum contenidor: Nivell B

Resta de la fàbrica: Nivell C

Edifici de 1883, degut a Tomàs i Barba - Nivell D

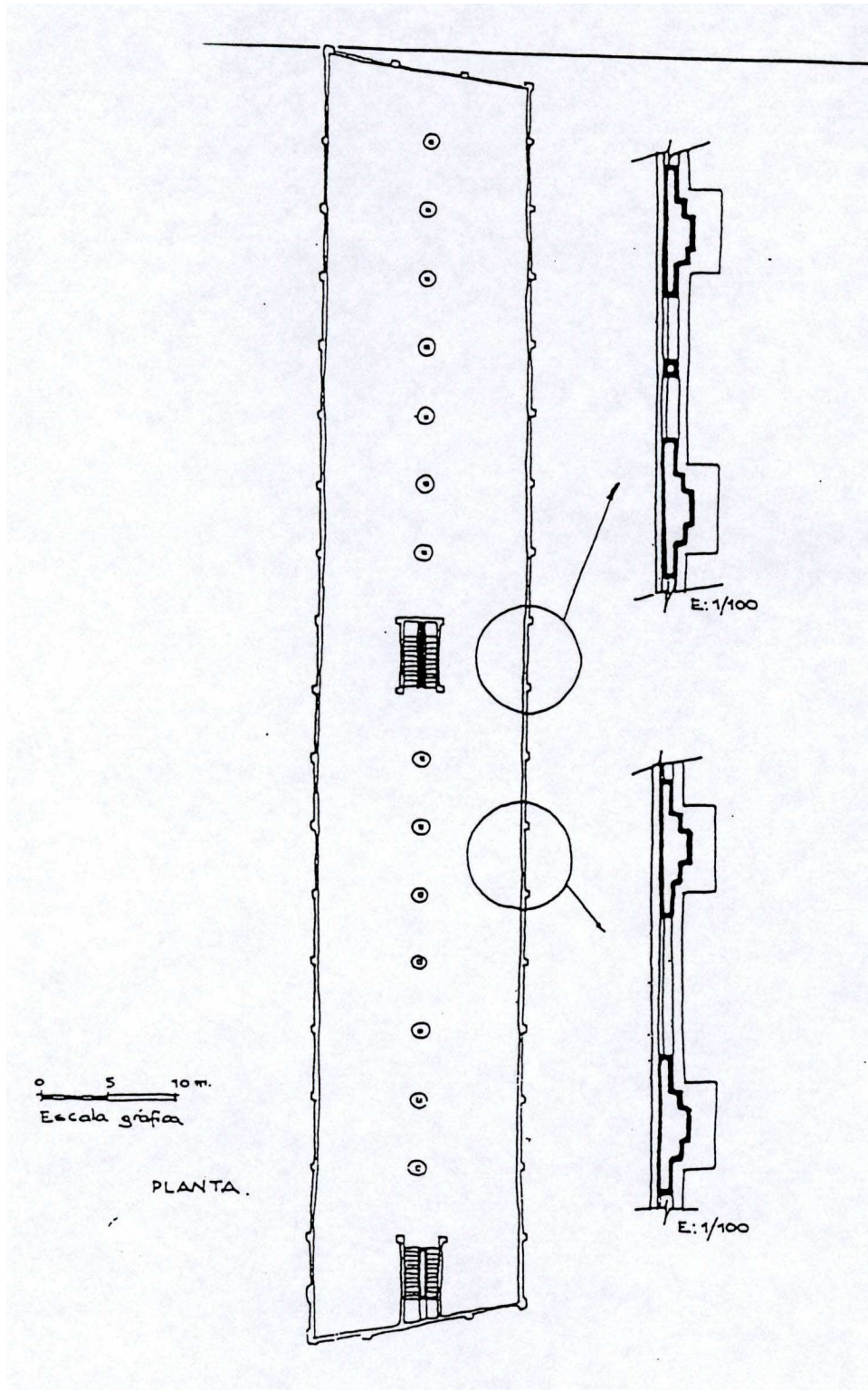

CRITERIS D'INTERVENCIÓ:

Les actuacions que es realitzin sobre els edificis de 1923 han de ser de restauració, de màxima conservació i de reposició de les peces que faltin. Els materials s'han de tractar amb sinceritat, sense canviar-els-hi ni color ni textura, com a molt netejar i consolidar. El problema d'intervenció més delicat en aquest cas és el d'haver d'afrontar un possible canvi d'ús. D'entrada, s'ha de descartar qualsevol variació del volum original en qualsevol direcció. S'ha de garantir que una hipotètica operació de canvi d'ús es plantegi des d'una adaptació còmoda del nou programa a l'arquitectura existent i no al revés. Per últim, donada la simbiosi entre aquests edificis i el seu ús, caldria documentar minuciosament el funcionament intern de la fàbrica, amb la seva maquinària i els espais que la contenen.

Les actuacions sobre les façanes de l'edifici d'entrada han de ser igualment de restauració ortodoxa, inclosos elements complementaris com fusteries, reixes i persianes de llibret.

Croquis planta tipus (PEPPA, 1987)

